

Wykorzystanie Europejskiego Portfolio

JĘZYKOWEGO

dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych
i studentów w procesie nauczania/uczenia się

Irena Nyckowska _____ języka francuskiego

Język obcy nowożytny od 2005 r. jest jednym z przedmiotów obowiązkowych zdawanych na egzaminie maturalnym¹ na poziomie podstawowym lub rozszerzonym (do wyboru przez zdającego). Analiza wyników egzaminu maturalnego² z języka francuskiego w roku 2006, zdawanego na poziomie podstawowym, ujawniła, że większość zadań okazała się łatwa dla zdających (Tabela nr 1).

Tabela nr 1: Błędy polskich maturzystów zdających maturę z języka francuskiego na poziomie podstawowym w roku 2006

Nr zad.	Zakres tematyczny	Łatwość zadania	Najczęściej powtarzające się błędy
Część I egzaminu: rozumienie ze słuchu			
1.	• Podróżowanie i turystyka – środki transportu	0,83 – łatwe (0,55 – 0,97)	Znajomość konstrukcji zdaniowej w drugim trybie warunkowym w formie przeczącej: <i>S'il n'y avait aucune voiture (...) on pourrait.</i>
2.	• Życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego	0,82 – łatwe	Zadanie nie sprawiło trudności: czas wolny i wakacje to tematyka bliska zdającym.
3.	• Nauka i technika – obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych • Życie rodzinne i towarzyskie	0,69 – umiarkowanie trudne (0,36 – 0,92)	Najwięcej problemów przysporzyło zdającym <i>określenie ilości.</i>
Część II egzaminu: rozumienie tekstu czytanego			
4.	• Człowiek – uczucia i emocje • Szkoła – oceny i wymagania • Życie rodzinne i towarzyskie – członkowie rodziny • Uczestnictwo w kulturze • Sport – popularne dyscypliny sportu • Świat przyrody – zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego • Państwo i społeczeństwo – organizacje międzynarodowe	0,90 – bardzo łatwe (0,73 – 0,98)	Niewystarczająca znajomość leksyki z zakresu <i>l'éducation (avoir des mauvaises notes; niveau scolaire).</i>

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 199, poz. 2046; z późniejszymi zmianami)

² Analiza wyników została dokonana z wykorzystaniem *Matura 2006. Komentarz do zadań z języka francuskiego*, CKE 2006 (http://www.cke.edu.pl/images/stories/Matura2006wyniki/rap_franc.pdf)

5.	<ul style="list-style-type: none"> Nauka i technika – obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych Życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego 	0,71 – łatwe (0,48 – 0,88)	Umiejętność odnalezienia w tekście wyrażenia bliskoznacznego... <i>qu'il fallait négocier</i> , pasującego do wyrażenia <i>ne pas se mettre facilement d'accord</i> .
6.	<ul style="list-style-type: none"> Kultura – uczestnictwo w kulturze 	0,70 – łatwe (0,65 – 0,76)	Tematyka tekstu nie sprawiła większych trudności zdającym.
Część III egzaminu: wypowiedź pisemna (krótki tekst użytkowy)			
7.	<ul style="list-style-type: none"> Szkoła – oceny i wymagania Człowiek – uczucia i emocje Życie rodzinne i towarzyskie – okresy życia 	0,78 – łatwe treść: 0,58 – 0,90 poprawność językowa: 0,78	<ul style="list-style-type: none"> Brak znajomości podstawowego zwrotu grzecznościowego: <i>Excusez-moi</i> (użycie konstrukcji błędnych: <i>je t'excuse</i>, <i>je te pardonne...</i>, <i>pour te pardonner</i>, <i>sorry</i>). Brak umiejętności podania powodu długiego nieodpowiadania na list. Brak znajomości słowa <i>matura</i> w języku francuskim (<i>baccalauréat</i>; <i>bac</i>).
Część III egzaminu: wypowiedź pisemna (dłuższy tekst użytkowy)			
8.	<ul style="list-style-type: none"> Człowiek – uczucia i emocje Dom – miejsce zamieszkania Życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego Podróżowanie i turystyka – środki transportu 	0,75 – łatwe <ul style="list-style-type: none"> treść: 0,75 – 0,89 forma: 0,80 bogactwo językowe: 0,69 poprawność językowa: 0,63 	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczające umiejętności językowe w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – bogactwa językowego, – poprawności językowej. Duża liczba błędów leksykalno-gramatycznych powodująca często zupełne niezrozumienie u odbiorcy.

W części I egzaminu, dotyczącej rozumienia ze słuchu, dwa z trzech zadań okazały się łatwe (łatwość: 0,83 i 0,82) natomiast trzecie – umiarkowanie trudne (łatwość: 0,69). Najwięcej trudności przysporzyła zdającym znajomość konstrukcji zdaniowej w drugim trybie warunkowym w formie przeczącej: *S'il n'y avait aucune voiture (...) on pourrait*.

W części II egzaminu, obejmującej rozumienie tekstu czytanego, wszystkie trzy zadania okazały się bardzo łatwe bądź łatwe dla zdających (łatwość: od 0,70 do 0,90). Trudnością była niewystarczająca znajomość leksyki z zakresu *l'éducation* (*avoir des mauvaises notes*; *niveau scolaire*) oraz brak umiejętności odnalezienia w tekście wyrażenia bliskoznacznego... *qu'il fallait négocier*, pasującego do wyrażenia *ne pas se mettre facilement d'accord*.

Napisanie wiadomości do znajomych z Francji, zawierającej cztery konkretne informacje (część III egzaminu: wypowiedź pisemna) okazało się łatwe dla zdających maturę (łatwość 0,78). Najczęściej powtarzające się błędy dotyczyły niewystarczającego opanowania leksyki:

nieznajomości podstawowego zwrotu grzecznościowego – *excusez-moi*, nieumiejętności wyjaśnienia powodu długiego nieodpowiadania na list oraz nieznajomości słowa *matura* w języku francuskim (*baccalauréat*; *bac*), konsekwencją czego było zakłócenie przekazu informacji.

Mimo iż napisanie listu do koleżanki mieszkającej w Paryżu (część III egzaminu: wypowiedź pisemna – dłuższy tekst użytkowy) było dla tegorocznych maturzystów zadaniem łatwym (łatwość: 0,75), zdający wykazali się niewystarczającymi umiejętnościami językowymi w zakresie bogactwa językowego (łatwość: 0,69), w zakresie umiejętności wyrażenia podziękowania, zadowolenia, radości, oraz w zakresie poprawności językowej (łatwość: 0,63) przejawiającymi się w wadliwym użyciu czasów przeszłych. Wynikiem tego była duża liczba błędów leksykalno-gramatycznych (standard I wymagań egzaminacyjnych z języka obcego nowożytnego³) powodująca często zupełne niezrozumienie u odbiorcy.

³ Rozporządzenie MENiS z dnia 10 kwietnia 2003 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz. U. z 2003 r. nr 90, poz. 846 z późniejszymi zmianami)

Wydaje się zasadne, że znaczną pomocą w podniesieniu poprawności językowej mogłoby stanowić *Europejskie portfolio językowe*⁴, które w szczególności umożliwiłoby uczniom klas maturalnych uświadomienie sobie ważności zastosowania różnych technik i strategii w przyswajaniu struktur leksykalno-gramatycznych niezbędnych do osiągnięcia umiejętności zarówno receptywnych, jak i produktywnych w zakresie opanowania standardów egzaminacyjnych (II. Odbiór tekstu /recepcaj/; III. Tworzenie tekstu /produkcja/; IV. Reagowanie językowe /interakcja/; V. Przetwarzanie tekstu /mediacja/).

Zaprezentowane poniżej arkusze samooceny mogą stanowić dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych narzędzia służące samoocenie i wzbogaceniu strategii uczenia się słownictwa (Tabela nr 2) i gramatyki (Tabela nr 3), jak również planowaniu własnej nauki.

⁴ *Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów*, CODN, Warszawa 2006.

Tabela nr 2: Arkusz samooceny strategii uczenia się słownictwa⁵

Lp.	Stosowana strategia uczenia się słownictwa	4	3	2	1
1.	Każde nowe słówko notuję w zeszytcie wraz z jego odpowiednikiem w języku ojczystym.				
2.	Prowadzę zeszyt do słówek, gdzie dopisuję każde nowe słówko z jego tłumaczeniem.				
3.	Poznawszy nowe słowa, piszę zawsze zdania z nimi.				
4.	Prowadzę skoroszyt, w którym notuję nowe słowa według tematów (np. rodzina, dom, ogród, czas wolny) lub według części mowy (np. rzeczownik, czasownik).				
5.	Prowadzę tzw. kartotekę językową: nowe słowa, informacje o ich wymowie oraz zdania z ich użyciem notuję na tekturowej karcie, zaś na jej odwrocie umieszczam odpowiednik w języku ojczystym; tekturki przechowuję w trzyczęściowym pudełku: w pierwszej części umieszczam słówka do częstego powtarzania, w drugiej słówka do utrwalania od czasu do czasu, w trzeciej dobrze zapamiętane słówka.				
6.	Korzystam ze słowników.				
7.	Uczę się słówek, głośno je powtarzając.				
8.	Uczę się na pamięć zdań z nowymi słówkami.				
9.	Korzystam ze znajomości innych języków, aby domyślić się znaczenia nieznanego słowa.				
10.	Często przepisuję teksty, aby nauczyć się słówek.				
11.	Buduję skojarzenia, aby łatwiej zapamiętać nowe słówka.				
12.	Wypisuję na kartkach nowe słówka i rozwieszam wokół siebie (w pokoju, kuchni, na lodówce itp.).				
13.	Tłumaczę teksty piosenek, reklam, napisów.				
14.	Stosuję inne strategie (jakie?)				

Legenda: 4 – bardzo często 3 – często 2 – czasami 1 – nigdy

Tabela nr 3: Arkusz samooceny strategii uczenia się gramatyki⁶

Lp.	Stosowana strategia uczenia się gramatyki	4	3	2	1
1.	Staram się zrozumieć każdą regułę gramatyczną.				
2.	Uczę się reguł na pamięć.				
3.	Analizuję materiał gramatyczny w formie tabel, zestawień, schematów.				
4.	Zapamiętuję zdania ilustrujące reguły gramatyczne.				
5.	Jestem w stanie odkryć regułę gramatyczną na podstawie tekstu lub zdań przykładowych.				
6.	Rozwiązuję wiele zadań i testów gramatycznych.				
7.	Znam podstawową terminologię gramatyczną.				
8.	Korzystam z materiałów pomocniczych (m.in. gramatyki podręczne, części gramatyczne słowników).				
9.	Prowadzę zeszyt, w którym notuję wszystkie poznawane reguły gramatyczne i zdania przykładowe.				
10.	Prowadzę statystykę często popełnianych przeze mnie błędów gramatycznych.				
11.	Stosuje inne strategie (jakie?)				

Legenda: 4 – bardzo często 3 – często 2 – czasami 1 – nigdy

⁵ Por.: Europejskie portfolio językowe... op. cit., s.24-25

⁶ Por.: Europejskie Portfolio językowe ... op. cit. s. 25

W oparciu o dokonaną samoocenę strategii uczenia się słownictwa i gramatyki uczeń zestawia wyniki i wyciąga wnioski dotyczące dotychczas stosowanych przez niego sposobów uczenia się (Tabela nr 4 i nr 5).

Tabela nr 4: Wyniki samooceny stosowanych strategii uczenia się słownictwa

Strategie stosowane w uczeniu się słownictwa/ numery strategii z listy porządkowej (Tab. nr 2)			
bardzo często	często	czasami	nigdy

Tabela nr 5: Wyniki samooceny stosowanych strategii uczenia się gramatyki

Strategie stosowane w uczeniu się gramatyki/ numery strategii z listy porządkowej (Tab. nr 3)			
bardzo często	często	czasami	nigdy

Kolejny krok to zaplanowanie dalszej własnej nauki przez ucznia (Tabela nr 6).

Tabela nr 6: Plan uczenia się słownictwa i gramatyki

Lp.	Struktury leksykalno-gramatyczne		Uwagi o realizacji (samoocena)
	Struktury gramatyczne/ zastosowana strategia	Słownictwo/ zastosowana strategia	

Należy sądzić, że zaproponowany tok postępowania winien zapewnić uczniowi efektywne opanowanie struktur leksykalno-gramatycznych, niezbędne w opanowaniu umiejętności receptywnych i produktywnych oraz przyczynić się do podniesienia jego autonomii w procesie nauczania/uczenia się języka obcego (francuskiego).

Bibliografia:

- *Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów*, CODN, Warszawa 2006.
- *Matura 2006. Komentarz do zadań z języka francuskiego*, CKE 2006 http://www.cke.edu.pl/images/stories/Matura2006wyniki/rap_franc.pdf
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz. U. z 2003 r. nr 90, poz. 846 z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 199, poz. 2046 z późniejszymi zmianami). ■

Autorka jest nauczycielem konsultantem w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Płocku

*Znaczenie
naszego intelektu
polega na odwadze
samodzielnego myślenia.
Stałe krytyczne
analizowanie
naszego działania
doskonali to działanie.*

Janusz Dietrych